

## ВІДГУК

офіційного опонента Сухого Олексія Миколайовича

про дисертаційну роботу

**Кавацюка Дмитра Івановича «Українське представництво Галичини**

**в австрійському парламенті (1861–1897 рр.)»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю “032. Історія та археологія”.

**Актуальність теми дослідження.** Дисертаційна робота Кавацюка Д. І. є комплексним дослідженням історії української парламентської репрезентації в Австрійському парламенті у 1861–1897 рр., яка охоплює час від відновлення парламенту в Габсбурзькій монархії у 1861 р. до закінчення його восьмої каденції у 1897 році.

Дисертаційне дослідження розкриває не лише участь українців Галичини у виборчих компаніях до австрійського парламенту, діяльність української парламентської репрезентації у Відні, й суспільно-політичну ситуацію в Галичині та діяльність національних політичних структур. До них належала політична діяльність «Руської Ради», галицьких народовців та осіб, які їм слугували. До значних досягнень роботи належить аналіз механізмів обрання депутатів до Галицького сейму та відповідно до австрійського парламенту.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та їхня наукова достовірність.** Дисертаційна робота Кавацюка Д. І. є самостійним ґрунтовним науковим дослідженням, яке розкриває діяльність українських парламентарів в австрійському парламенті у 1861-1897 рр. У роботі з’ясовано кількісний склад українського представництва в австрійському парламенті, до складу якого до 1891 р. входили переважно русофіли. Важливим напрямом дослідження у роботі став аналіз змісту роботи українських депутатів. Автор дисертаційної праці стверджує, що основним напрямом у діяльності українських галицьких представників був культурно-освітній. Відповідно українські послы домагалися відкриття україномовних шкіл і гімназій, навчальних класів з українською мовою у польських школах.

12

Автор зазначає, що найбільш висока активність українських представників в освітній сфері спостерігалася у п'ятій каденції (1873 р.) та у 80-ті рр. XIX ст. До успіхів українців у цій сфері належать зміни до шкільного законодавства (В. Ковальський – 1876 р. – проєкт відкриття української школи у Львові; 1875 р. українські депутати з Галичини І. Озаркевич, Ю. Геровський добивалися відкриття Чернівецького університету).

До соціально-економічних проєктів, реалізації яких вимагали українські депутати належали: необхідність зниження податків, подолання наслідків голоду, весняних повеней та ін. (1862 р. М. Куземський – введення кадастрових книг; 1873–1873 рр.: надання населенню допомоги для подолання природних катастроф та голоду; покращення становища греко-католицького духовенства у порівнянні з римо-католицьким; рівномірного бюджету монархії; участь українських депутатів у прийнятті законів про вибори 1873 і 1896 рр.; участь у роботі над проєктами виборчої реформами 1890-х рр., реалізованої уже в 1907 році.

Дисертаційні дослідження Кавацюка Д. І. Базуються на змістовному фактографічному матеріалі та оригінальних джерельних комплексах.

Поєднання загальнонаукових та спеціальних історичних методів дослідження стали теоретико-методологічною основою для написання наукової праці.

**Наукова новизна одержаних результатів та повнота їхнього викладу в опублікованих працях.** Основні наукові положення дисертаційної роботи представлені у 10 наукових публікаціях, у тому числі в одній зарубіжній статті. У статтях викладено головні аспекти діяльності українських послів в австрійському парламенті досліджуваного часу, як окремий науковий напрям представлено просопографічний матеріал (парламентська діяльність Василя Ковальського, суспільно-політична діяльність о. Івана Озаркевича, парламентська праця о. Степана Качали, суспільна праця русофілів). Наукові публікації відображають головні напрями і проблеми дисертації.

**Оцінка змісту дисертаційної роботи, її завершеність.** Подана до захисту дисертаційна праця має чітку структуру. У роботі зазначено, що

3

українські послы, які прагнули до порозуміння з поляками вступали до Польського кола, а ті українці, які бажали послаблення поляків у краї в 1861–1879 рр. вступали до об'єднання австрійсько-німецьких лібералів, а В. Ковальський у 1882–1891 рр. входив до складу клубу Короніні-Кронберга.

У засіданнях верхньої палати парламенту брав участь С. Литвинович – член фінансового комітету. Однак встановлено, що Г. Яхимович, Й. Сембратович, С. Сембратович відзначалися пасивністю, часто навіть не приїздили до Відня, а депутатський мандат вони отримали автоматично, як вірилісти, у зв'язку зі вступом на митрополичий престол.

У вступі роботи визначено об'єкт та предмет дослідження, мету та завдання праці. Вказано, що результати наукової роботи мають практичну значимість.

Перший розділ наукової праці присвячений вивченню стану наукового дослідження проблеми, джерельної бази роботи, методологічним засадам дослідження.

В рамках дослідницьких завдань вирішуються наступні дослідницькі завдання – теоретико-методологічні завдання дослідження; формування складу парламенту у 1861–1873 рр., під виборчих кампаній 1873, 1879, 1885, 1891 рр.; персональний склад та фракційна приналежність депутатів, змін діяльності депутатів українців та перспективи.

Дисертаційна робота базується на презентабельній джерельній базі. Зокрема, автор праці виділяє наступні джерельні комплекси: 1) нормативні документи (акти), що виникли в процесі функціонування державних органів влади (стенографічні документи засідань рейхсрату); 2) матеріали політичних організацій; 3) публіцистичні твори сучасників подій; 4) джерела особистого походження – спогади, мемуари; 5) преса. Представлено документальні фонди Центрального державного історичного архіву України у Львові («Політичного товариства «Руська Рада»; петиції «Руської Ради»; матеріали про проведення виборів до Палати послів; Палати панів та ін.); Державного архіву Івано-Франківської області / Станіславівській магістрації та ін. Усі стенографічні протоколи парламенту друкувалися у віденській друкарні, а

4

згодом об'єднувалися в томи. До друків додавалися додаткові індекси.

Важливим джерелом роботи стали закони, які регулювали проведення виборів та повноваження парламенту. Автор виділяє окрему групу джерел для вивчення діяльності української репрезентації в австрійському парламенті, якою стали спогади учасників подій, які були депутатами, або активними учасниками політичного процесу. Це спогад О. Барвінського, О. Заклинського, Є. Олесницького, С. Качали. Особливе місце серед джерельних матеріалів займають статті у газеті «Діло», яка виходила з 1880 до 1839 року.

У роботі зазначено головні методологічні принципи історичного пізнання.

У першому розділі проаналізовано парламент, як головний представницький орган Австрійської монархії, виборчі рухи та початки парламентаризму у Галичині. Встановлено, що для української історіографії кінця XIX – початку XX ст. була характерна досить негативна оцінка діяльності національних депутатів у парламенті, що було обумовлено нездатністю досягнути очікуваних національно-культурних цілей українців. Автор дисертації стверджує, що наявна українська та зарубіжна джерелознавча база, частково висвітлює склад і чисельність українського представництва в австрійському парламенті 60-х рр. XIX ст. – в кінці XIX ст.

Другий розділ наукової праці охоплює проблеми «Українського представництва в австрійському парламенті у 1861–1873 рр.». Як окремі наукові проблеми автор розглядав наступні теми: «Історичні передумови запровадження парламентського устрою і виборчі реформи в Габсбурзькій монархії у 1860-х – на початку 1870-х рр.». Як окрема наукова проблема розглядається питання «Виборчі кампанії в Галичині 1861–1873 рр. Соціальна структура українського представництва в парламенті». Визначено також зміст роботи українських послів у парламенті.

Наступний розділ дисертаційної праці висвітлює проблему – «Українські депутати Галичини в рейхсраті 1873–1885 рр.». Як окремі дослідницькі теми вивчаються парламентські вибори в Галичині 1873 і

1879 рр. та участь в них українського населення. Автор з'ясовує чисельний склад і соціальні характеристики українських депутатів парламенту, українське парламентське представництво в контексті діяльності рейхсрату у Відні.

Як окрема наукова проблема висвітлюється діяльність українців Галичини у Державній Раді у Відні наприкінці XIX ст. Зокрема, представлено виборчі кампанії до рейхсрату у 1885 та 1891 рр., соціальну структуру та фракційну приналежність депутатів. Завершується дослідження висвітленням парламентської діяльності українського представництва у 1885–1897 рр.

Головні положення кандидатської дисертації в узагальненому вигляді представлені у висновках. Висновки роботи цілком відображають її зміст, список використаних джерел та літератури виконано якісно.

Дисертація справляє позитивне враження, розділи дисертації логічно пов'язані між собою.

**Зауваження і дискусійні положення.** Позитивно оцінюючи належний рівень дослідницької роботи, хочу висловити окремі зауваження та побажання:

- джерельна база вимагає розширення шляхом вивчення персональних фондів депутатів австрійського парламенту та відомих галицьких суспільних діячів;
- бажано було б окреслити парламентський рух у краї до 1861 р.; показати його змістовну основу;
- цінність наукової праці визначається аргументацією положень, які виносяться на захист, - на нашу думку, їх слід було уваризнити і чіткіше представити;
- бажано було б виокремити висновки по розділах, оскільки вони б представляли завершеними окремі наукові проблеми

**Загальний висновок про дисертаційну роботу, її відповідність встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України.**

Дисертація Кавацюка Д. І. є оригінальним, цілісним і завершеним науковим дослідженням. Отримані результати забезпечили досягнення мети дослідження.

За змістовим наповненням, структурою, новизною і важливістю наукових розробок дисертаційна робота Кавацюка Дмитра Івановича “Українське представництво Галичини в австрійському парламенті (1861-1897 рр.)” відповідає вимогам п. п. 9, 10, 11 “Про присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06.03.2019 (зі змінами №979 від 21.10.2020; №608 від 09.06.2021), наказу МОН України №40 від 12.01.2017 “Про заствердження вимог до оформлення дисертації”, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності “032. Історія та археологія”.

Офіційний опонент  
завідувач кафедри новітньої історії України  
імені Михайла Грушевського  
Львівського національного університету  
Імені Івана Франка,  
доктор історичних наук, професор

О. М. Сухий

Підпис проф. Сухого О. М.

засвідчую:

Вчений секретар  
Львівського національного університету  
імені Івана Франка,  
доцент



О. С. Грабовецьк

